

УПОВНОВАЖЕНИЙ

Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Міністерство соціальної політики,
сім'ї та єдності України**

**Національна соціальна сервісна
служба України**

**Львівська обласна військова
адміністрація**

**Львівська обласна рада
(до відома)**

ПОДАННЯ

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

*(згідно з частиною третьою статті 15 Закону України
«Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»)*

Згідно зі статтею 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина.

У межах здійснення парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захисту прав кожного на території України, відповідно до статей 3, 13 та 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», а також виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, Уповноваженим, представниками Уповноваженого, а також співробітниками Секретаріату Уповноваженого спільно з представниками громадських організацій, без попереднього повідомлення про час і мету, здійснюються відвідування місць несвободи, до яких, серед іншого, відносяться психоневрологічні інтернати.

Статтею 5 Загальної декларації прав людини, статтею 3 Декларації про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких,

УВ
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з
прав людини
№274.2/26/39.2 від 06.01.2026
КЕП: Лубінець Д. В. 05.01.2026 17:15
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400

що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, статтею 2 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, статтею 28 Конституції України визначено, що ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Передбачено, що жодні виключні обставини, якими б вони не були, стан війни чи загроза війни, внутрішня політична нестабільність чи будь-який інший надзвичайний стан не можуть бути виправданням катувань чи інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, а також погіршення умов перебування підопічних в закладах, що надають соціальні послуги.

04.11.2025 під час відвідування комунального закладу Львівської обласної ради «Ходорівський психоневрологічний інтернат» (далі – заклад, установа, ПНІ, інтернат) групою НППМ виявлено порушення прав людини та суттєві недоліки у діяльності закладу, що потребують вжиття невідкладних заходів реагування щодо їх усунення.

Під час відвідування групою НППМ виявлено особу, яку утримували окремо від інших підопічних в ізоляторі, двері якого зачинені на ключ. У порушення вимог пункту 9 Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 24.03.2016 № 240, у особи, до якої застосовують ізоляцію, відсутній безперешкодний доступ до санітарно-гігієнічного обладнання (туалету). Окрім того, Журнал реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, форма якого затверджена наказом МОЗ від 24.03.2016 № 240, не містить записів про ізоляцію підопічного.

Зазначене створює ризики недотримання права підопічних на захист від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, видів поводження і покарання.

У денний час окремі групи підопічних обмежені у можливості доступу до власних житлових кімнат. Таким чином, підопічні змушені проводити час у кімнаті денного перебування та приміщенні із назвою «галерея», визначених персоналом як доступні для перебування. У цих приміщеннях підопічні проводять увесь вільний час, облаштовуючи місця для відпочинку на лавах або підлозі. Двері кімнати денного перебування облаштовані зовнішнім замком, що може свідчити про практику зачинення підопічних у цій кімнаті.

Крім цього, в ході конфіденційного спілкування підопічні поінформували групу НППМ про те, що їх зачиняють і у житлових кімнатах.

Додатковим підтвердженням цього є виявлені у житлових приміщеннях та в приміщенні денного перебування відра, які підопічні використовують для справляння фізіологічних потреб.

Також вхідні двері житлового корпусу постійно зачинені на замок, підопічні не мають можливості самостійно залишати приміщення або вільно пересуватися територією без дозволу персоналу.

Обмеження свободи пересування підопічних, відсутність безперешкодного доступу до санітарно-гігієнічних приміщень та заборона на прогулянки можуть розцінюватися як жорстоке та таке, що принижує гідність поводження з боку персоналу закладу.

У порушення пункту 34 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 (далі – Типове положення) в інтернаті не запроваджено диференціації догляду, зокрема не створені відділення інтенсивного догляду, підтриманого проживання, паліативного/хоспісного догляду.

Зазначене унеможлиблює надання підопічним догляду відповідно до їхнього стану та індивідуальних потреб.

У порушення вимог наказу МОЗ від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування», а також наказу МОЗ від 29.05.2013 № 435 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я, які надають амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу населенню, незалежно від підпорядкування та форми власності», медична документація підопічних ведеться за застарілими зразками («Історія хвороби», «Лист лікарських призначень»).

Під час вивчення медичної документації встановлено, що лікарем-психіатром проведено психіатричний огляд та надано амбулаторну психіатричну допомогу без отримання від підопічних усвідомленої згоди на амбулаторну психіатричну допомогу (форма первинної облікової документації № 003-8/о) та усвідомленої згоди на проведення психіатричного огляду (форма первинної облікової документації № 003-7/о), затверджених наказом МОЗ від 15.09.2016 № 970, що є порушенням статей 11, 12 Закону України «Про психіатричну допомогу».

В інтернаті перебувають 11 ліжкових хворих осіб, проте відсутній спеціальний транспорт для їх оперативного перевезення у разі невідкладних станів до найближчого закладу охорони здоров'я, розташованого на значній відстані. Це створює ризик для здоров'я підопічних та порушує положення пункту 1 статті 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю та обмежує можливість підопічних брати участь у всіх аспектах життя.

У медичній документації закладу амбулаторний прийом та огляд підопічних не фіксуються належним чином, оскільки не ведеться «Журнал реєстрації амбулаторних пацієнтів». Зазначене порушує вимоги наказу МОЗ України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та

Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування».

У медичній частині ПНІ відсутні протоколи догоспітальної допомоги, форми та порядок ведення яких затверджені наказом МОЗ від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги», що ускладнює вчасне діагностування та подальшу якість надання необхідної допомоги підопічним у разі виникнення невідкладних станів.

Значна кількість підопічних інтернату (17 осіб) тривалий час приймають лікарські засоби з діючою речовиною «клозапін», проте гематологічний контроль здійснюється лише один раз на рік. Зазначене свідчить про недотримання вимог Інструкції по забезпеченню гематологічного контролю при лікуванні лепонексом (клозапіном), затвердженої наказом МОЗ від 08.08.1995 № 147, зокрема в частині проведення контролю щомісяця протягом усього періоду прийому препарату.

Комітет із запобігання катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижують гідність видів поводження та покарання у звіті українському уряду щодо візиту в Україну CPT/Inf (2020)/1 рекомендував українській владі вжити термінових заходів, щоб регулярні аналізи крові підопічним, які приймають лікарський засіб із діючою речовиною «клозапін», виконувалися, а також провести навчання персоналу щодо розпізнавання ранніх ознак потенційно смертельних побічних ефектів клозапіну.

Незважаючи на наявність у закладі періодичних випадків отримання підопічними тілесних ушкоджень, медичними працівниками не складається довідка про фіксацію тілесних ушкоджень (форма первинної облікової документації № 511/о) відповідно до вимог наказу МОЗ від 02.02.2024 № 186. Під час відвідування виявлено підопічного В. з накладеною гіпсовою пов'язкою на верхній кінцівці. Водночас у медичній документації, що ведеться у закладі, відсутні записи щодо факту травмування, призначених рекомендацій та строків зняття гіпсової пов'язки. Крім того, виявлено підопічного Г. із раною у ділянці голови, щодо якого у медичній документації закладу також відсутні відповідні записи. Відсутність належного документування фактів тілесного ушкодження може перешкоджати ефективному розслідуванню випадків травмування у подальшому.

У ході відвідування та конфіденційного спілкування з працівниками закладу встановлено, що 5 підопічних із загостренням психічних розладів направляються на лікування до комунальних закладів охорони здоров'я. Водночас працівники інтернату зазначають, що стан підопічних після виписки та повернення із закладів охорони здоров'я не покращується і залишається таким, що потребує повторної госпіталізації, у зв'язку з неможливістю надання відповідної спеціалізованої медичної допомоги в умовах ПНІ. Це свідчить про недостатню ефективність надання спеціалізованої медичної допомоги в закладах охорони здоров'я.

У приміщенні, де зберігаються лікарські засоби, відсутні гігrometer і термометр, що є порушенням пункту 4 розділу II Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом МОЗ від 16.12.2003 № 584.

У порушення вимог статті 11 Конвенції про права осіб з інвалідністю, статті 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 27 Конституції України, пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, у закладі відсутні захисні споруди цивільного захисту (укриття) або інші приміщення, придатні для укриття підопічних під час оголошення сигналу «повітряна тривога». Вказане також суперечить абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, та Вимогам з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579.

У порушення вимог Державних будівельних норм України В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» житлова площа на одну особу в ПНІ є меншою за встановлені норми (8–10 м²). У житловій кімнаті площею 24,1 м² проживають 5 підопічних, що становить 4,8 м² на одну особу.

У порушення Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених Міністерством соціальної політики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми), у кімнатах недостатня кількість столів та приліжкових тумб.

Під час відвідування встановлено, що маломобільні підопічні не забезпечені туалетними стільцями, що є порушенням підпункту 1 пункту 5 Типового положення, відповідно до якого одним з основних завдань інтернату є створення належних умов для проживання підопічних.

Житлові кімнати ліжкових хворих та маломобільних підопічних не облаштовані кнопками виклику персоналу. У разі виникнення потреби в екстреній медичній допомозі це унеможливорює швидке та своєчасне звернення підопічних до медичних працівників.

Групою НПМ встановлено, що в кімнатах підопічних шафи та тумби порожні, а особисті речі підопічних зберігаються у персоналу, чим порушуються вимоги пункту 38 Типового положення. Таким чином, підопічні не мають вільного доступу до своїх речей, що унеможливорює створення позитивного терапевтичного середовища та атмосфери домашнього затишку в закладі. У пункті 34 розділу III Восьмої Загальної доповіді Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує

гідність, поводженню чи покаранню наголошується, що підопічним слід дозволяти тримати при собі особисті речі (фотографії, книжки тощо). Також дуже важливо надавати у розпорядження підопічних місце для зберігання особистих речей, що зачинається на ключ. Відсутність такої можливості може сприйматися підопічними як посягання на їх особисту безпеку та незалежність.

Групою НПМ виявлено, що в холодильниках та морозильних камерах харчоблоку і складу відсутні термометри, а журнали температурного режиму та технічного обслуговування холодильного устаткування не ведуться, що порушує вимоги пункту 2 частини 1 статті 41 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» та призводить до підвищеного ризику харчових отруєнь серед підопічних.

У порушення вимог пункту 6 Типового положення працівниками кухні не забезпечено приготування страв для дієтичного харчування підопічних, які його потребують (щонайменше у день відвідування групи НПМ).

Адміністрація закладу не здійснює належного контролю за процесом гоління підопічних. Попри наявність достатньої кількості станків, лез та іншого необхідного інвентарю, у використанні перебувають забруднені та неналежно оброблені інструменти. Повторне застосування одноразових станків або лез є неприпустимим, оскільки створює ризики для здоров'я підопічних, зокрема можливість передачі інфекційних захворювань.

У кімнатах та коридорі другого поверху житлового корпусу на стінах виявлено плісняву, що свідчить про порушення санітарно-гігієнічних умов у закладі та може становити загрозу здоров'ю підопічних.

Під час відвідування встановлено, що матраци на ліжках підопічних огорнуті технічною пакувальною плівкою. Зазначене порушує пункт 1.13 розділу V Мінімальних норм та може спричинити погіршення стану здоров'я підопічних, оскільки створює парниковий ефект при тривалому використанні.

Не всі приміщення ПНІ у повній мірі пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та підопічних, які належать до маломобільних груп населення, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», зокрема: у коридорах житлових корпусів закладу відсутні горизонтальні поручні для полегшення пересування підопічних, які віднесені до маломобільних груп населення; не всі санітарно-гігієнічні кімнати закладу обладнано поручнями або іншими пристосуваннями.

Персонал не використовує ширми для забезпечення приватності під час проведення санітарно-гігієнічних процедур ліжковим хворим підопічним. Більш того, використання туалетного стільця, зміна підгузків та миття підопічних здійснюється у присутності інших осіб, що порушує право мешканців на повагу до людської гідності. Крім того, групою НПМ встановлено, що одяг, взуття та інший м'який інвентар не персоналізовано. Зазначене порушує право підопічних на приватність.

На підставі викладеного, з метою усунення виявлених порушень прав і свобод людини і громадянина, а також беручи до уваги те, що:

відповідно до пункту 5 частини другої статті 11 Закону України «Про соціальні послуги», підпункту 36 пункту 3 Положення про Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2025 № 904, Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України здійснює державний контроль за додержанням вимог Закону України «Про соціальні послуги», вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, а також контролює діяльність відповідних структурних підрозділів місцевих держадміністрацій;

відповідно до підпункту 5 пункту 4 Положення про Національну соціальну сервісну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 783, пунктів 1, 2 Порядку здійснення державного контролю/моніторингу за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки, соціальних послуг та за дотриманням прав дітей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.10.2021 № 1035, Національна соціальна сервісна служба України здійснює контроль за дотриманням державних стандартів надання соціальних послуг, проводить моніторинг та оцінювання якості надання соціальних послуг, а також моніторинг дотримання надавачами соціальних послуг вимог законодавства під час надання соціальних послуг;

відповідно до пункту 10 частини першої статті 13, пункту 9 частини першої статті 16, статті 23 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», а також пункту 1 частини четвертої статті 11 Закону України «Про соціальні послуги» до відання обласних державних адміністрацій належить вирішення питань охорони прав, свобод і законних інтересів громадян на відповідній території, реалізація державної політики та здійснення заходів для забезпечення соціального захисту осіб, а також здійснення контролю за додержанням вимог законодавства;

відповідно до статті 17 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються на засадах їх підпорядкованості, підзвітності та підконтрольності органам місцевого самоврядування;

відповідно до пункту 15 частини другої статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» військові адміністрації на відповідній території здійснюють повноваження, зокрема із: управління закладами освіти, установами освіти, закладами охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, надавачами соціальних послуг, які належать територіальним громадам або передані їм, молодіжними, підлітковими закладами за місцем проживання; організації їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення; організації надання ними послуг, у тому числі соціальних;

керуючись статтею 101 Конституції України, статтями 13, 15, 16, 19¹ Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»,

ВИМАГАЮ:

1. Міністерству соціальної політики, сім'ї та єдності України, Національній соціальній сервісній службі України вжити в межах компетенції заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг закладом.

2. Львівській обласній військовій адміністрації забезпечити вжиття заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності установи.

3. У спосіб, передбачений чинним законодавством, вжити заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності.

4. Про результати розгляду подання та вжиті заходи у місячний строк повідомити Уповноваженого, додавши на підтвердження відповідну інформацію та копії документів.

Звертаю увагу, що відповідно до статті 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» відмова органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, їх посадових і службових осіб від співпраці, а також умисне приховування або надання неправдивих даних, будь-яке незаконне втручання в діяльність Уповноваженого з метою протидії тягнуть за собою відповідальність згідно з чинним законодавством.

Додаток: звіт про результати відвідування інтернату на 18 арк.

**Уповноважений Верховної
Ради України з прав людини**

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

Круцюк Антон 096 296 30 74

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з
прав людини
№274.2/26/39.2 від 06.01.2026
КЕП: Лубінець Д. В. 05.01.2026 17:15
368DC35ECECB2DC104000000E88D010070F70400